

לזכות התמים ר' דוד וזוגתו נטשה לאה וילדיהם שיחיו
בן נאים
להצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו

החזקת מכון 'ביאורים במאמרי רבינו'
מוקדשות לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
על-ידי ועד ידידי המכון

הרב לייבל ומשפחתו שיחיו בויגנארטען
ר' ירחמיאל מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו גולדשמיד
ר' יהודה ומשפחתו שיחיו דזידאוו
ר' שלמה ומשפחתו שיחיו ורדיגער
ר' מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו פישר
ר' יוסף יצחק ומשפחתו שיחיו קורנבסקי
הרב יצחק ומשפחתו שיחיו רסקין

קובץ זה נדפס לזכות
היה מושקא שתחי' בת
אודליה רחל ז"ל
לזרעא הייא וקיימא
תיכף ומיד ממש

קובץ זה נדפס לעילוי נשמת
מרת דבורה סימה
בת ר' אליהו צבי
איינבנידער
נלב"ע מוצש"ק פ' וארא
ד' שבט ה'תשפ"ד

קובץ זה נדפס
לעילוי נשמת
הרה"ג הרה"ח מרדכי שמואל
בן הרה"ח משה ע"ה
אשכנזי
נדפס על-ידי ולזכות ידידי
הרב יצחק שיהי' קוגן

קובץ זה נדפס
לעילוי נשמת מרת
חנה בת ר' זלמן יואל ע"ה
על-ידי ולזכות בנה הרב
ראובן וזוגתו מרת צבי'ה
ומשפחתם שיחיו
קיל
להצלחה רבה ומופלגה
בכל אשר יפנו

ביאורים
במאמרי
רבינו

מאמרי חסידות
מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטשי
מבוארים ומפורשים

בענין עבודת יוסף - המשכת העצמות
בעולמות

מאמר ד"ה
וחזקת והיית לאיש ה'תשכ"ח
קונטרס י"ט תמוז ה'תשמ"ט

שנות חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

כרך חדש!

עכשיו
במחיר השקה

40 ש"ח

ביאורים במאמרי הבינו

17 מאמרי חסידות
של הרבי למעגל השנה,
מפורשים ומבוארים.

על-פי כתבי
חסידות חב"ד
ושיעורי הרב יואל כהן ע"ה.

מעתה כל אחד
יכול ללמוד!

הבים מבקשים וכמהים
לעסוק בחורת רבינו, אך
לשם כך דרוש ידע מוקדם
במושגי החסידות, שפנה
וסגנונה, ועל כל אלה
דרוש ישוב הדעת.
הביאור שלפנינו נותן בידי
קהל הלומדים את הדרוש
על-מנת לעסוק בחורת
רבינו בהבנה ובהעמקה.

- ביאור קצר ותמציתי - משולב בגוף המאמר
- ביאור מושגים, הרחבת הביאור ועוד - בשולי הגיליון
- סיכום כל סעיף
- הסבר מהלך המאמר
- מפתח מושגים

להשיג
בחנויות
המובחרות

מאת הרב מנחם מענדל אשכנזי

ביאורים
במאמרי
הבינו

מאת: רבינו
מנחם מענדל אשכנזי

תשרי 2017

קובץ זה נדפס

לעילוי נשמות

הו"ח התמים

ר' יעקב

בן הרה"ח מאיר צבי ע"ה

סטמבלר

חסיד נאמן ומסור

לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

נלב"ע י"א ניסן ה'תש"ע

ת.ג.צ.ב.ה

קובץ זה נדפס

על-ידי ולזכות

ר' דניאל

וזוגתו מרת יהודית

לנחת רוח חסיד אמיני

מלידיהם

שירלי, לוי יצחק,

חיה מושקא, שרה רחל,

מרים ריזל, חנה

שיחיו

לאורך ימים ושנים טובות

ר' חיים דניאל זוגתו מרת פרומה

קובץ זה נדפס על-ידי ולזכות

צביה

ומשפחתם שיחיו

פיקוסקי

להצלחה רבה ומופלגה בגשמיות

וברוחניות

קובץ זה נדפס לזכות

החתן והכלה

ר' שניאור זלמן יששכר געצל

ומרת סימקה שיחיו

זיילר

לרגל יום נשואיהם י"ב תמוז

התשפ"ה

נדפס על-ידי ולזכות הוריהם שיחיו

ראפאפארט

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות מתוך
הרחבה, נחת חסיד, בשמחה ובטוב
לבב

ישראל, מנחם מענדל, דעכיל, רבקה
דינה, דבורה לאה

ר' עזריאל איכל בן דעכיל

על-ידי ולזכות בנם

וזוגתו מרת דעכיל ע"ה

ר' אברהם חיים ישראל בן ר' יוסף ע"ה

קובץ זה נדפס לעילוי נשמות

ומשפחתם שיחיו
להצלחה רבה ומופלגה בכל
אשר יפנו

מרת חנה בת פעסא רחל
גד יעקב בן מירה זוגתו

על-ידי ולזכות

קובץ זה נדפס לחיזוק

ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר

פתח דבר

בשבת הוריה לה' יתברך, מוגש בזה לפני ציבור הלומדים מאמר נוסף בסדרת 'ביאורים במאמרי רבינו'.

מאמר זה נאמר על-ידי כ"ק אדמו"ר בהתוועדות דיום ב' פורשת פנחס, י"ט תמוז ה'תשכ"ח, ויצא-לאור מוגה בקונטרס י"ט תמוז ה'תשמ"ט.

בקונטרס זה נוספו למאמר קיצורים וסיכומים, ונתבארו הענינים והמושגים המובאים בו. הביאורים נלקטו ונכתבו על ידי הרה"ח ר' מנחם מענדל שיח"י אשכנזי, והסתייעו רבות בהסברים שהשמיע הרה"ח ר' יואל ע"ה כהן בהודמוריות שונות.

*

תודתנו נתונה להרה"ח לוי יצחק שיח"י אפשטיין על כתיבת הסיכומים ועריכת הביאורים. כמו כן אנו מודים להנהלת קה"ת על נתינת רשות מיוחדת להדפסת המאמרים.

*

מאמר מביאר זה, מצטרף למאמרים ושיחות שיצאו לאור על ידינו בשנים קודמות, ובייחוד לסט הספרים "ביאורים במאמרי רבינו", שני כרכים, המאגד שלושים ואחד מאמרים. בשעה טובה ומוצלחת יצא לאור בימים אלה הספר השלישי בסדרה, הכולל שבע-עשרה מאמרים נוספים מסודרים לפי מועדי השנה, ערוכים מחדש בצורה כהירה. את הספרים ניתן להשיג בקה"ת ובחנויות הספרים המוכרות.

*

כבר אמר דוד המלך, "שגיאות מי יבין" (תהלים יט, יג), ויתכן שנפלו אי-הבנות בעניינים המבוארים. על כן בקשתנו שטוחה בפני ציבור המעיינים שלוח אלינו את הערותיהם ונתקן בהודמנות הראשונה א"ה.

יהי רצון מהשי"ת שהעיסוק בדא"ח ככלל ובתורת רבינו במיוחד, יזוז את קיום הייעוד: "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיה יא, ט).

חג הגאולה י"ב-י"ג תמוז ה'תשפ"ה

כתובת למשלוח הערות: ת.ד. 485 כפר חב"ד. א: mm.ashkenazi@gmail.com

מילות

לביאור ת: ברם, אור הגלגל במאור - גבוה יותר. שכן בשלל ומידות. סוף-סוף הסברא מוסיבת שצ"ל מיי' דות, ומצד סברא זו ראוייה שתהיה דוקא אוהבה ומצד סברא שניה דוקא יראה, ואי-אפשר לומר שאין להן שום ערך. אם כן המידות אינן כדי להשלים המקור, אדרבה המקור הוא מקור אליהם, שכן צריכות להיות. אלא שאת השלל מעניין בעיקר הסברא ולא המידה. ובאם יש לחן איזה ערך, הן לא יחד ממש. מה-שאין-כן אור שאינו בערך למאור.

לביאור י: ונראה לבאר, שכל המטרה של התהוות העולמות היא להמשיך בהם גילוי אלקות, ולכן הם שני עניינים של אותו קו. ואף שבפעל הם שתי תנועות שונות, הרי להלן במאמר כותב ששורש הקו בתפארת העולם שיכול לחבר הפכים, ולפי זה מובן שגם בקו עצמו יש מקום לשתי תנועות שונות.

לביאור כד: בכמה מקומות בחסידות מבואר שמהפשיטות שבאור הקו נמשכת הנצחיות שבבראים שבעשיה.

ראה לדוגמא ד"ה כימי צאתך תשי"ב (סעיף ד): "על-ידי ההתבוננות בזה שהנהגת הטבע היא

גם בגבול (טבע)".

ולפי זה צריך ביאור מה שכותב כאן שגילוי הקו מסתיים באצילות.

ונראה לבאר בדרך אפשר בשני אופנים: א. להלן במאמר מבואר שעל-ידי יוסף נמשך הגילוי גם בבי"ע, ואפשר לומר שזו הכוונה גם שם. ב. באופן אחר: באצילות מאיר הקו עצמו ופעולתו שם היא, שהופך את העולם לעניין אלוהי כדלקמן.

אך בעולם העשיה מאירה רק דרגה נמוכה ולכן פעולתו היא רק בקו שמחזק את הטבע ונותן לו תמידיות, אבל אינו נותן נפשיות בטבע.

סיכום כללי

והוא כנגד תפארת, וזהו שיעקב אותיות מהוריי"צ אמר אדמו"ר מהרש"ב מאמר "חזקת והיית לאיש", ובפשוטו הוא כיוון שכן י"ג שנה נקרא בשם איש. אבל לכאורה זהו עניין שעל-פי טבע ואינו שייך לבר מצווה. ועוד, שאיש מורה על שלימות המידות, והמעלה ב"ג שנה היא שנעשה בר דעת – שלימות המוחין.

סעיף ב: במאמר שם מבאר שההמשכה שעל-ידי יעקב היא באצילות, ועל-ידי יוסף – שמו הראשון של הבר מצווה – נמשך גם בבי"ע. ומקדים לבאר מעלת יעקב, על-פי ג' מדרגות שבפסוק 'אתה ה' לבדך... ואתה מחיה את כולם': 'אתה ה' לבדך' – אור אין-סוף שלפני הצמצום (אתה – עצמות המאור, הוא – עצם האור, הייח – התפשטות האור). 'את' (חסר ה') עשית את השמים – האור שנעשה מקור לעולמות. 'ואתה' (מלא ה') מחיה את כולם – אור הקו. שמצר אחד הוא קצר ומצומצם ועל-ידי זה מדהוה את מציאות העולמות. אבל כאן הכוונה לעניין החיות שבא ממנו, 'ואתה מחיה', וזה על-ידי שממשיך מהאור שלפני הצמצום בעולמות.

סעיף ג: האור הכולי גבול שלפני הצמצום נתעלם על-ידי הצמצום ונכלל במקורו, ומעלת הקו היא שבוקע את חושך הצמצום, מפני ששרשו בתפארת הנעלם שמחבר הפכים. ועל-פי זה יש ג' אופנים בגילוי העצמות: 'אתה הוא הייח לבדך' – גילוי אין-סוף הכולי גבול. 'אתה עשית את השמים' – גילוי כח הגבול. 'ואתה מחיה את כולם' – הפשיטות דהעצמות שמחבר את שניהם,

והוא כנגד תפארת, וזהו שיעקב אותיות מהוריי"צ אמר אדמו"ר מהרש"ב מאמר "חזקת והיית לאיש", ובפשוטו הוא כיוון שכן י"ג שנה נקרא בשם איש. אבל לכאורה זהו עניין שעל-פי טבע ואינו שייך לבר מצווה. ועוד, שאיש מורה על שלימות המידות, והמעלה ב"ג שנה היא שנעשה בר דעת – שלימות המוחין.

סעיף ד: 'אלה תולדות יעקב יוסף' – המשכת הקו שעל-ידי יעקב, כיוון שכוחו הוא להיות בהתלבשות, הרי היא מסתיימת באצילות. ויוסף ממשיך ומגלה גם בבי"ע, על-ידי שמאיר בקו מאור הכולי גבול. והיינו שאף שיעקב ממשיך מהפשיטות שבעצמות, נשארו הגדרים של גילוי שבבחינת התלב"ש, ועל-ידי יוסף התבטלו גם גדרים אלו.

סעיף ה: בהמאמר מקשר הגילוי בבי"ע על-ידי יוסף, למידת היסוד – גמר ההשפעה, שבה עיקר התענוג, כיוון שסוף מעשה מגיע בשורש ההשפעה, שבכוחו לבטל גם גדרים הגילוי וההשפעה.

סעיף ו: בשל"ה מובא שיעקב הוא תשי"ר ויוסף תשי"ז, כי יעקב מחבר אור אין-סוף עם הנאצלים ועל-ידי תשי"ר נמשך באצילות. אבל יוסף מחבר אור אין-סוף עם הנבראים וזה נעשה על-ידי תשי"ר. והטעם שמקדימים תשי"ר הוא מכיוון שהמעלה בעבודה היא בעיקר ביחודו, ועוד שישאל עלו במחשבה ועל-ידי קיום המצוות שלהם מגיעים לעצם שלמעלה משרש ההשפעה.

סעיף ז: וזהו 'חזקת והיית לאיש', שיהיה איש גם על-ידי עבודתו ולא רק מצד הטבע. ונאמר בזה 'איש' – מעלת המידות, כיוון שעבודה זו מגעת במחשבה העצמית. וזה קשור עם עבודתו של בעל הבר מצווה, יוסף שברוחו, שעבודתו העיקרית היתה להביא המעיינות גם חוצה.

ג' אופנים בגילוי העצמות: כח הבלי גבול, כח הגבול והפשיטות • שרש הקו בפשיטות העצי מוות שמחבר הפכים ולכן ממשיך גילויי אלקות בעולם • על-ידי יעקב נמשך עד אצילות ויוסף ממשיך גם בבי"ע על-ידי אור הבלי גבול • דוקא על-ידי יוסף מעשה מגיעים לשרוש ההפשעה.

בס"ד. יום ב' פ' פינחס, י"ט תמוז ה'תשכ"ח*

וְחֻזְקָתָהּ והיית לאישי, הנה ידועי שהמאמר שאמר אדמו"ר (מהרש"ב) ג"ע כיום השביעי⁶⁷ דחגיגת חבר מצוה של בנו יחידו כ"ק מו"ח אדמו"ר, י"ט

תמוז⁶⁸ תרנ"ג [שמאמר זה הוא סיום וחותרם ההמשך תפילין דמאיר עלמא שהתחיל לומר כי"ב תמוז, יום חבר מצוה] היתה התחלתו בפסוק זה. – השייכות דפסוק זה (וּחְזַקְתָּ וְהָיִיתָ לְאִישׁ) לבר מצוה בפשטות היא, על-פי הידוע, דזה שבן שלש עשרה

(דוקא) מחוייב במצוות הוא כי אז דוקא נק' בשם איש א. וצריך להבין, דמכיון שבן י"ג שנה נעשה איש (על-פי טבע), מהי ההדגשה לומר (בחגיגת בר מצוה) וְחֻזְקָתָהּ וְהָיִיתָ לְאִישׁ, וגם צריך להבין, הרי המעלה דבן י"ג שנה היא שאז נעשה בר

דעת, דדעת הוא במוחין, ובפרט לפי המבואר בהמאמר ד"ה איתא במדרש תילים תרנ"ג [שהוא אחד המאמרים שחזר אותם כ"ק מו"ח אדמו"ר בחגיגת חבר מצוה

שלו]⁶⁹ שהמעלה דבן י"ג שנה היא שאז יש לו עצם המוחי⁷⁰ ב, ומחו הדין בכן י"ג

*) צא לאור בקונטרס י"ט תמוז – תשמ"ט, "לקראת שי"ק פ' פינחס, י"ט תמוז הבעל"ט, יום כניסת כ"ק אדמו"ר מהור"צ י"ע לברייתו של אצניה"ה (בשנת תר"ס), יום השביעי דחגיגת חבר מצוה שלו (בשנת תרנ"ג) . . י"ג תמוז, חג הגאולה ותשנ"ט⁷¹.

(1) מלכים-א ב.ב.

(2) רשימת כ"ס מו"ח אדמו"ר, נדפסה ב"עפנת מאמרי ודרושי אדמו"ר מהור"ב" ע' 11 (ובהוצאת תשמ"א – ע' סד), נעזקה במאמר "תפילין דמאיר עלמא – תרנ"ג" (קה"ת, תשכ"ח) ע' 32. "נפפתה" המאמרים שבריש סה"מ תרנ"ב-תרנ"ג ס"ע VII ואילן. הוספות לסה"מ שם ע' שכה-שכו [קונטרס בר-מצוה תרנ"ג (קה"ת, תש"ס)].

(3) להעיר, שבר מצוה שייך לחתונה (דבר חדש ד"ד, ג. סו, ד), וּבַחֲתֻנָּה – שבעת ימי המשתה.

(4) ח"י תמוז (יום השביעי לייב תמוז) היה אז תענית (נדחה), ולכן הסיים רשבעת הימים היה בייט

ביאורים במאמרי רבינו

א' א' דוקא נק' בשם אישי
המקור לכך הוא מהפסוק "ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו", שם

אומרים חז"ל שהם היו אז בני שלוש עשרה שנים. ומכאן לומדים את ההלכה של בן שלש עשרה למצוות, כיוון שבגיל שלוש עשרה נקראים איש, כינוי המורה על גדלותם, ככתוב "מי שמך לאיש"

תוכן כללי

דוֹדָהּ וחזקת והיית לאיש, דזה שבן י"ג שנה נעשה איש על-פי טבע, הוא ענין שמצד למעלה, מצד שהקב"ה הטביע הטבע בהבריאה, ומכיון שעיקר

המעלה דכל ענין הוא כשהוא כא על-ידי עבודת האדם (כנ"ל בארוכה), לכן צ"ל וחזקת והיית לאיש, שיהיה לאיש (גם) על-ידי עבודתו. ועל-פי זה יש לבאר גם הדין דוחזקת והיית לאיש, דאיש מורה על המדות, אף שהמעלה דבן י"ג שנה היא בהמוחין, שיש לו עצם המוחין שלמעלה מענין המדות, כי המעלה דעבודת האדם שמוצת במחשבה העצמית היא בעיקר בהעבודה דהמשכת עצם המוחין (שלמעלה מענין המדות) בהמדות, על דרך המבואר לעיל בענין יוסף שממשיך גילוי האצילות (שלמעלה משרש הנבראים) בבי"ע.

ויש לקשר כל זה עם עבודתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, יוסף שבדורנו⁶⁷, שהמאמר ד"ה וחזקת והיית לאיש נאמר בסיום וחותרם חגיגת חבר מצוה שלו, שעבודתו העיקרית היתה יפוצו מעינותיו חוצה, שגם בחוצה הכי תחתון שאין חוצה למטה ממנו⁶⁸ יומשכו (נוסף על מים שנמשכים מהמעינות, גם) המעינות עצמם. שזו (הפצת המעינות חוצה) היא ההכנה והכלי לאתי בקרוב ממש מר דא מלכא משיחא⁶⁹.

סיכום: דוהו 'וחזקת והיית לאיש', שיהיה איש גם על-ידי עבודתו ולא רק מצד הטבעי. ונאמר בזה איש' – מעלת המידות, כיוון שעבודה זו מגעת במחשבה העצמית. וזה קשור עם עבודתו של בעל הבר מצווה, יוסף שבדורנו, שעבודתו העיקרית היתה להביא המעינות גם חוצה.

 67	וראה בארכה לקו"ש ח"ג ע' 835 ואילן. ובכ"מ.
 68	ועד להוצאה דחצי כדור התחתון. ויש לומר שהוא על דרך יוסף שהיה במצרים המציר שבהרין.
 69	אנדר"ק הידועה דהבעשי"ט – נדפסה גם בריש ספר כתר שם טוב. ובכ"מ.

ביאורים במאמרי רבינו

^[1] דוֹדָהּ וחזקת והיית לאיש, דזה שבן י"ג שנה נעשה איש על-פי טבע, הוא ענין שמצד למעלה, מצד שהקב"ה הטביע הטבע בהבריאה, ומכיון שעיקר

^[2] המעלה דכל ענין הוא כשהוא כא על-ידי עבודת האדם (כנ"ל בארוכה), לכן צ"ל

^[3] וחזקת והיית לאיש, שיהיה לאיש (גם) על-ידי עבודתו

^[4] ועל-פי זה יש לבאר גם הדין דוחזקת והיית לאיש

^[5] דאיש מורה על המדות, אף שהמעלה דבן י"ג שנה היא בהמוחין

^[6] שיש לו עצם המוחין שלמעלה מענין המדות, כי המעלה דעבודת האדם שמוצת במחשבה העצמית היא בעיקר בהעבודה דהמשכת עצם המוחין

^[7] (שלמעלה מענין המדות) בהמדות, על דרך המבואר לעיל בענין יוסף שממשיך גילוי האצילות

^[8] (שלמעלה משרש הנבראים) בבי"ע

^[9] שהמאמר ד"ה וחזקת והיית לאיש נאמר בסיום וחותרם חגיגת חבר מצוה שלו, שעבודתו העיקרית היתה יפוצו מעינותיו חוצה, שגם בחוצה הכי תחתון שאין חוצה למטה ממנו יומשכו (נוסף על מים שנמשכים מהמעינות, גם) המעינות עצמם

^[10] שזו (הפצת המעינות חוצה) היא ההכנה והכלי לאתי בקרוב ממש מר דא מלכא משיחא

ביאורים במאמרי רבינו

שנה בהתואר איש שמורה^{טו} על המדות ג.

סיכום: בחגיגת הבר מצווה של אדמו"ר מחוריי"צ אמר אדמו"ר מהרש"ב מאמר "וחזקת הוויית לאיש". ובפשטות הוא כיוון שבן י"ג שנה נקרא בשם איש. אבל לכאורה זהו עניין שעל-פי טבע ואינו שייך לבר מצווה. ועוד, שאיש מורה על שלימות המידות, והמעלה ב"ג שנה היא שנעשה בר דעת – שלימות המוחין.

ב) והנה כחלק ההמשך שנאמר איזו מביאר מעלת יוסף על יעקב. דההמשכה שעל-ידי יעקב היא באצילות ועל-ידי יוסף נמשך הגילוי (גם) כבי"ע (בריאה צירה פשיה). [ויש לומר, דזה שבהמאמר ד"ה וחזקת והיית לאיש מדבר בשבחו של יוסף, שמו הראשון של הבר מצוה, הוא גם בכדי לעורר אותו על העבודה המיוחדת דיוסף להמשיך הגילוי עד למטה מטה ז]. ובכדי לבאר גודל העילוי של יוסף, מביאר תחלה מעלתו של יעקב, שעל-ידי זה יוכן גודל העילוי דיוסף שהוא נעלה עוד יותר. ומביאר זה בהקדים מ"שנו אתה הוא הויה לבדך את עשית את השמים גו' ואתה מחי'ה את כולם, שהם ג' מדרגות^{טז}. אתה הוא הויה לבדך קאי על אור אין-סוף שלפני הצמצום [ומפרט בזה ג' ענינים, אתה הוא הויה'. אתה הוא עצמות המאור, ואומר על זה אתה לשון נוכח, כי העצמות הוא בכל מקום בהתגלותו^{טז}, דשם שמים שגור כפי כל ה'. הוא והויה הם ב' מדרגות בהאור, קאי על אור אין-סוף שלפני הצמצום] ומפרט בזה ג' ענינים, אתה הוא הויה'. אתה הוא עצמות המאור, ואומר על זה אתה לשון נוכח, כי העצמות הוא בכל מקום בהתגלותו^{טז}, דשם שמים שגור כפי כל ה'. הוא והויה הם ב' מדרגות בהאור,

⁽¹⁰⁾ דאדם הוא השם ע"ש השכל ואיש – ע"ש המדות (סה"מ הי"ט ע' 96. וראה גם לקו"ת שה"ש כה, א. סה"מ תרכ"ט ע' קנז. ועוד).

בלקיש ח"ד ע' 1117, שגם במוחין שני הענינים ד"אדם' ויאיש". מוחין השניים למדת – איש, ועצם המוחין – אדם. אבל על-פי המובא בפנים מד"ה איתא במדרש תלים דבן י"ג שנה יש לו מוחין בעצם – הרי גם לפי ביאור זה הל"ל אדם ולא איש. ועצ"ע.

ביאורים במאמרי רבינו

ג "כזרי לעורר אותו על העבודה המיוחדת דיוסף"
כמבואר בסיום המאמר, עבודתו המיוחדת של אדמו"ר הריי"ץ קשורה עם עבודתו של יוסף. הדבר התבטא גם בזה שרוב רבותנו נשיאנו היו בליובוויטש – מקום מותק מהעולם, והוא כל נשיאותו הייתה מוחין לליובוויטש.

ד "התואר איש שמורה על המדות"
היחודיות של איש הוא בכך שמידותיו הם על-פי השכל ולא טבעיות כמו אצל בעלי חיים.

וחזקת והיית לאיש, ה'תשכ"ח

שיעקב הוא תפילין של ראש ויוסף תפילין של יד, כי יעקב הוא בריח הזמיון שמכריח ומחבר אור אין-סוף עם הנאצלים, ויוסף הוא מחבר [בן פורת יוסף^{טז}, פורת אותיות תופר^{טז}, תופר ומחבר] אור אין-סוף עם הנבראים.

וצריך להבין, דכיון שבכדי שתהיה המשכה כבי"ע צ"ל תחלה ההמשכה באצילות, למה מקדימין הנחת תש"י לתש"ר. ויש לומר הביאור בזה על-פי הידרוע^{טז} שהמצוות דהקב"ה שנעשים על-ידי שישאל מקיימים את המצוות הם נעלים יותר מהמצוות דהקב"ה כמו שהם מצד עצמם. ויש להוסיף, דבמצוות תפילין, ענין זה הוא ביותר. דמכיון שתפילין דמארי^{טז} עלמא מה כתיב בהו כו' ומי^{טז} כעמך ישראל גוי אחד בארץ^{טז}, דקוב"ה משתבח בשבחיהו דישאל^{טז} – הוי בזה נוגע עוד יותר העבודה דישאל, הנחת תפילין דישאל. ולכן מקדימין הנחת תש"י לתש"ר, כי המעלה דעבודה היא בעיקר בהעבודה דיתודא תתא (כי"ע)^{טז}, ולכן העבודה דיתו"ת מגעת למעלה יותר מהעבודה דיתו"ע (אצילות), וההוספה שנעשית כתפילין דמארי עלמא [המשכת אור אין-סוף באצילות (תש"ר) וכי"ע (תש"י)] על-ידי הנחת תפילין דישאל, היא בעיקר על-ידי הנחת תש"י^{טז}.

והנה זה שעל-ידי קיום המצוות דישאל מיתוסף עילוי בהמצוות דהקב"ה הוא^{טז}, כי ישראל עלו במחשבה^{טז}, מחשבה עצמית שלמעלה מכל הגילויים (גם מהגילוי דחפץ חסד^{טז} שהוא השרש והסיבה לכל הגילויים), ולכן על-ידי העבודה (קיום המצוות) דישאל מיתוסף עילוי בהמצוות דהקב"ה. ועל-פי זה יש לומר עוד טעם על זה שההוספה כתפילין דמארי עלמא היא בעיקר על-ידי הנחת תש"י, כי ההמשכה כבי"ע (תש"י) מגעת בהעצם שלמעלה משרש ההשפעה והגילוי (כנ"ל סעיף ה), שכללות הוא בחינת מחשבה עצמית הנ"ל.

סיכום: בשל"ה מובא שיעקב הוא תש"ר ויוסף תש"י, כי יעקב מחבר אור אין-סוף עם הנאצלים ועל-ידי תש"ר נמשך באצילות. אבל יוסף מחבר אור אין-סוף עם הנבראים וזה נעשה על-ידי תש"ר. והטעם שמקדימין תש"י הוא מכיוון שהמעלה דעבודה היא בעיקר בידו"ת, ועוד שישאל עלו במחשבה ועל-ידי קיום המצוות שלהם מגיעים לעצם שלמעלה משרש ההשפעה.

דיתו"ת (ראה עי"ה המושך תרס"י סי"ע שכן ואילן).	58) תר"א מקץ לה, ג. ד"ה פדה בשלום התשל"ח
63) להעיר מאור'ת ר"ה ע' אשצט יו"ש בחי' בוכבלה שריא הגורמת בעטרה שעטרה לו אמו כי כמ"ז על-ידי תש"י נמשך אח"כ התש"ר.	59) ראה ד"ה את הוי' האמרת גו' התשל"ח הערה 10 (לקמן ע' רנז).
64) ראה באורכה ד"ה זה היום דליל ערב ר"ה התשנ"ב סי"ה (לעיל ח"א ע' מר) ואילן. ד"ה אשה כי תוריע התשנ"ב סי"ג (לעיל ח"ג ע' קנב) ואילן.	60) דברי הימים-א יז, כא. וראה שם הערה 4.
65) בי"ד פ"א, ד.	61) ברכות ז, א. יל"ש עה"פ ואתחנן ד, ז (רמז תוכה).
66) לשון הכתוב – מיכה ז, יז.	62) כי העבודה דיתו"ת היא על-ידי שמארי גילוי אור בפשר, והעבודה דיתו"ת היא מצד האדם העובר, ולכן מעלת העבודה (ככה עצמו) היא בעיקר בהעבודה

^ט

ביאורים במאמרי רבינו

ההשפעה נעשה פריצת וכיטול גדרי הגילוי (השפעה)², ועל-ידי זה, גם הגילוי שבבחינת התלבשות (גילוי הקו) מתגלה גם כביי"ע.

סיכום: בהמאמר מקשר הגילוי בביי"ע על-ידי יוסף, למידת הדיסור – גמר ההשפעה, שבה עיקר התענוג. כיוון שסוף מעשה מגיע בשרוש ההשפעה, שבבוחו לבטל גם גדרי הגילוי ודההשפעה.

וממשך בהמאמר, דוחו מ"ש בשל"ה⁴⁸ דיעקב הוא תפילין של ראש ויוסף הוא תפילין של יד, כי על-ידי תפילין של ראש נעשה החיבור (תפילין מלשון התחברות) דאור אין-סוף המאציל עם הנאצלים, שממשיך חוספות אור באו"א ובו"א דאצילות, ועל-ידי תפילין של יד שהוא במלכות [כמ"ש⁴⁹ וקשרתם לאות על ידכה, יד כהה⁵⁰, יד כהה היא המלכות] נעשה החיבור דאור אין-סוף (גם) עם הנבראים. [דוחו מה שתפילין של ראש נק' בשם פארי⁵¹, כמו תכשיט שהאדם מתקשט בו⁵², ותפילין של יד⁵³ הם רק לבוש, כי ביי"ע הם לבושים ועשר ספירות דאצילות נק' בשם תיקונין⁵⁴, דתיקונין הוא כמו תכשיטים⁵⁵ זא⁵⁶]. ודחו

^[48] חלק תנשכ"ב פ' יחיי (שה, א).

^[49] ואחתון ו ת.

^[50] מנחות לז, א. זח"ג וספ, א.

^[51] בראתתן שם: "ידך". ודרשת חז"ל שם היא כנראה עה"פ (בא יג, טז) ודייה לאות על ידכה. אבל כ"ה בוח"צ שם. וכי"ח בר"ה תפילין דמארי עלמא תני"ל. וראה בפיצוי יהר שם.

^[52] כמ"ש (יחזקאל כד, יז) פאך תבוש עליך ברכות יא, א. זח"צ ולי, ב. – הובא ברד"ה תפילין דמארי עלמא תני"ל ע' 3. סה"מ שם ע' רלג).

ביאורים במאמרי רבינו
==
או"ל הוא על דרך אב המוריש את רכושו לבנו, שהוא אחד עמו, ולא נדונה לזולתו).

ומכיוון שהם אחד, אין הגדרה מה זה גילוי. כלומר, במאור יש גדר איזה אור מדובר. מצד שורש השפעה יש פירוש מהי השפעה. מה- שאין-כן למעלה משרוש השפעה, אין גדר מהי השפעה, ולכן יכולים להיות שתי השפעות יחד, ושני גדרי ההשפעה אינם מנוגדים, כי המקבל אינו דבר אחד ממנו לכללות באור זה ראה בר"ה ביום השני תשל"ב ובביאורינו שם).

ל '**פריצת וכיטול גדרי תגילוי (השפעה)**' פריצת וכיטול הגדרים היינו כמבואר בביאור

^[52] ראה ד"ה תני"ל שם, ובתוספן שם.

^[53] שלא כהדב בהם "פאר".

^[54] תיקוי"ז שבתערה 17.

^[55] ראה בארובה ד"ה תני"ל פ"ב (קונטרס תני"ל ע' 8. סה"מ שם ע' רלו ואילך). הגדות לז"ה פתח אלי' תני"ח ע' ד. ובכ"מ.

^[56] ויחי מנח, כב.

^[57] תוי"א וישב כט, ע"א. לקריית קדש נח, א. מאמרי אהר"י ענינים ס"ע חל. אהר"ת ויחי תנ, ע"ב. ובכ"מ.

וחזקות והיית לאיש, ה'תשכ"ח

עצם האור (הוא), והתפשטות האור ו (הוי"ה)¹, כמבואר בהמאמר. ואומר על זה לבדך, שאין כאן דבר זולת העצמות, כי כללות האור בעצמותו ואינו בבהינת מציאותו¹⁵ ין. את השייך לעולמות (הוי"ה), הוא כלול בעצמותו ואינו בעצמותו מציאותו¹⁵ ין. את עשית את השמים גו' הוא האור כמו שנעשה מקור להתהוות העולמות. ולכן כתיב

^[15] (ראה תוסף תרסי' ויש ע' קפב, דכללות האור שלפני הצמצום הוא רק יכולת.

ביאורים במאמרי רבינו

קו, שיווד ומצמצם לפי ערך העולמות. למשל מגאון עצום, שכל מה שאנשים מדברים על גאוונתו אין זה הגאוונת האמיתית.

אך כשילדו של הגאון קורא 'אבא', הוא מתכוין ומרגיש אליו עצמו (ולא לגאוונתו). ונמצא שאליו עצמו, גם ילד יכול לפנות.

וכן בנמשל: כשיודידי פשוט אומר 'תקב"ח' - אין כוונתו לגדלות מסוימת (ואפילו לא לפירוש הפשוט של אויבערשטער - עליין), אלא אליו בעצמו (תחת פנחס תשנ"ב ע' 315 ואילך). ודחו המאור, שעניינו רק 'הוא' ללא שום מעלות. וזה נרגש אצל כל יהודי כי המאור הוא כהתגלות - במאור לא היה צמצום.

"לכן אין חסרון בכך שאצל תנוק מצטיית מציאותו ית' באופן גשמי, כיון שכוונתו לעצמותו ית' ממש שאינו בגדר תואר ומעלה, גם לא המעלה דדחיתות לגבי גשמיות" (שם תערה 56).

1 '**ההפשטות האור**' היינו הבחינה שלאחר מכן תבוא מננה התפשטות, שהיי מדובר על אור הכלול בעצמותו.

2 '**ההפשטות האור (הוי"ה)**' הוי"ה רומז על התפשטות האור שכן בהוי"ה יש ד' אותיות המורות על התחלקות, שמהם יבוא לאחר מכן סדר השתלשלות.

ח '**כללות האור שלפני הצמצום** .. הוא כלול בעצמותו" בדוגמת אור השמש שיש בו כ' בחינות - אור שמחזין לשמש, ואור הכלול בשמש. האור שמחזין לשמש, למרות שהוא רק התפשטות של השמש

^[1]

ביאורים במאמרי רבינו

יעל-פי זה יש לבאר ההפרש בין הבקיעה דיעקב אותיות יבקע (כמו שהוא מצד עצמו) להבקיעה דיעקב אותיות יבקע כמו שנתגלה על-ידי יוסף, שהב קיעה דיעקב (מצד עצמו) היא פריצת⁴¹ וביטול הגדרים גילוי וצמצום [על-ידי גילוי הפשיטות (ת"ת הנעלם) שאינו מוגדר בגדרים אלה], ועל-ידי זה נמשך הגר' לוי (גם) בעולמות שנתהוו מהצמצום. אבל עדיין נשארו הגדרים שבענין הגילוי עצמו, החילוק בין הגילוי שבבחינת סוכב ס והגילוי שבבחינת התלכשות יש בו מדידה והגב שבבחינת סוכב הוא בכל מקום והגילוי שבבחינת התלכשות יש בו מדידה והגב לה⁴² שהוא יכול להיות רק בענינים שהם כלים לגילוי. והבקיעה דיעקב אותיות יבקע כמו שנתגלה על-ידי יוסף היא פריצת וביטול גם בהגדרים שבענין הגילוי גופא, שגם הגילוי שבבחינת התלכשות יכול להיות בכל מקום סו.

סיכום: 'אלה תולדות יעקב יוסף' – המשכת הקו שעל-ידי יעקב, כיוון שכוונתו היא להיות בהתלכשות, הרי היא מסתיימת באצילות. ויוסף ממשיך ומגלה גם בבי"ע, על-ידי שמאגר בקו מאור הבלי גבול. והיינו שאף שיעקב ממשיך מהפשיטות שבעצמות, נשארו הגדרים של גילוי שבבחינת התלכשות, ועל-ידי יוסף התבטלו גם גדרים אלו.

(ה)**ועל-פי** זה יש לבאר גם מ"ש בהמאמר⁴³ 'הטעם על זה שהגילוי בבי"ע הוא דוקא על-ידי יוסף הוא כי יוסף הוא בחינת יסוד (גמר ההשפעה)

ועיקר ההתנוג והשמה הוא בגמר ההשפעה, כמבואר שם בארוכה. ולכן דוקא על-ידי יוסף נמשך הגילוי בבי"ע. וצריך להבין מהי השייכות דענין הגילוי בבי"ע להתנוג והשמה שבגמר ההשפעה, ולמה אינו מספיק (בשכיל גילוי זה) ההתנוג והשמה שבתחלת ואמצע ההשפעה. ויש לומר הביאור כזה, דמעלת ההתנוג והשמה שבגמר ההשפעה [שהכוונה כאן בגמר ההשפעה היא לזה שהשפע

- ↑ לדעיר, שביעקב כתיב ופרצת (ויצא כח, יד. שבת 42)
- ↑ ק"ח, ב.
- ↑ (43) כ"ה הלשון במקומות שבהערה 41.
- ↑ (44) וכ"ה בסה"מ עדר"ת ע' קכא.

ביאורים במאמרי רבינו	
שאינו נמצא בפנימיות. אבל כאן רוצה לומר שבידיעתו הוא נמצא בכל מקום - גם בבי"ע - ואפילו בגילוי. וזהו דיוק הלשון "האור שלמעלה מהאור שלהאיר העולמות", שנמצא לגמרי מצידי, ולכן נמצא בגלוי גם היכן שאינו מודגש (ראה לעיל ביאור ט"ו). זאת בשונה מהאור שלהאיר העולמות שמוגיע בשיתוף עם ההחתון, שמקבל את האור מצידי, ועל-כן אינו נמצא בכל מקום.	
כז "גילוי שבבחינת סוכב"	
סוכב נחשב לגילוי, שכן ביחס לאור שלפני הצמצום הוא גילוי, שהוא נמשך בעולם.	
ליתר ביאור: במידת הרחמים, חיבור	
ההפכים נעשה בזה שהתליון מתערב עם ההחתון (שנוגשים שני העניינים יחד - הן ענינו של הותן	

וחזקות והיית לאיש, ה'תשכ"ח

וייש לומר, דזהו שמביא בהמאמר (בהמשך לזה שואתה מחיה את כולם קאי על המשכת הקו) הלשון דהתקן⁴¹ וההוא נביעו איהו כנשמתא לגופא דאיריז חיים לגופא (ראותו מקור גופפ הרי הוא כמו נשמה לגוף הנחתת חיים לגוף), בכדי להדגיש, שהכוונה בואתה מחיה את כולם כאן היא לא לענין ההתהוות (אל תקרי מחיה אלא מהווה⁴²), אלא לענין החיות, כמו שהנשמה מחיה את הגופיט. וזהו שהקו הוא בריח התיכון, שהוא מברית ומחבר בחינת אתה הוא הוי"ה לבדך עם בחינת את עשית את השמים גו' , שגם בהעולמות שנתהוו על-ידי הצמצום (את חסר ה'), יומשך בהם גילוי אור אין-סוף הבלי גבול שלפני הצמצום (אתה הוא הוי"ה לבדך) יו'.

סיכום: במאמר שם מבאר שהמשכה שעל-ידי יעקב היא באצילות. ועל-ידי יוסף – שמו הראשון של חבר מצווה – נמשך גם בבי"ע. ומקדים לבאר מעלת יעקב, על-פי ג' מדרגות שבפסוק 'אתה ה' לבדך... ואתה מחיה את כולם': 'אתה ה' לבדך' – אור אין-סוף שלפני הצמצום (אתה – עצמות המאור, הוא – עצם האור, הוי"ה – התפשטות האור). 'את (חסר ה') עשית את השמים' – האור שנעשה מקור לעולמות. 'זאתה (מלא ה') מחיה את כולם' – אור הקו. שמצד אחד הוא קצר ומצומצם ועל-ידי זה מהווה את מציאות העולמות. אבל כאן הכוונה לענין החיות שבה ממנו, 'זאתה מחיה', וזה על-ידי שממשיך מהאור שלפני הצמצום בעולמות.

(ג)**והנה** זה שעל-ידי הקו נמשך הגילוי דאור אין-סוף שלפני הצמצום בעולמות, מורה שיש בו יתרון גם לגבי האור שלפני הצמצום. דהאור שלפני

הצמצום נתעלם על-ידי הצמצום, וההתעלמות שעל-ידי הצמצום היא גם כאור הבלי גבול (בחינת הוא) (שלמעלה מהאור השייך לעולמות בחינת הוי"ה), אלא שההתעלמות שבאור זה הוא שנתעלם ונכלל במקורו ואינו מאיר בגילוי בעולמותיט'. [דזה שמבואר בכ"מ⁴² שלגבי אור הבלי גבול אין הצמצום מסתיר, הוא בנוגע להאור

- ↑ בהקדמה ("פחת אליהו") ת, א.
- ↑ הובא גם בשעריה"ר פ"ב, ובכ"מ. וראה סה"מ ופיעלת הצמצום באור הבלי גבול היא רק שלא יאיר במקום החלל.
- ↑ אבל התהוות הגוף, וגם גידולו חכ"ב, היא לא משמטתו (שעריה"ר פ"ב – א, א8).
- ↑ ראה בארוכה המשך תערי"ב ח"ב ע' התקלד 226.

ביאורים במאמרי רבינו	
פועל את החיות המוגבלת).	

יר "ברית הניכין .. שגם **הקטולמות שנתהוו** על-ידי **הצמצום**, **יומשך בהם גילוי אור אין-**

לצורך זה היה הסילוק המוחלט? האם חיבור זה

יוֹבֵחַ זה על-פי חידועי, דהטעם על זה שהמשכת הקו מסתיימת באצילות הוא כי הכוונה בהמשכת הקו היא שהואר יהיה בהתלבשות ה, והתלבשות האור יכולה להיות רק בהענינים (כלים ועולמות) שהם אלקות. ובכדי שתהיה המשכת וגילוי הקו בביי"ע הוא על-ידי המשכת אור הסוכב, שבכללות הוא האור שלפני הצמצום, ובהאור שלפני הצמצום גופא – אור הבלי גבול (שלמעלה מהאור שלהאיר העולמות) ה, ויש לומר הביאור כזה, כי אור הבלי גבול, מכיון שלגבי אין הצמצום מסתיר, הוא מאיר בגילוי (גם לאחר הצמצום) בכל מקום, גם בביי"ע, אלא שזהו רק כידיעתו ית' ובהעולמות אין זה נוגש (כני"ל סעיף ג), ועי-ידי שמאיר בהקו מהאור שלפני הצמצום, נעשה גם הקו באופן כזה, שהוא נמשך ומתגלה גם בביי"ע.

(41) המשך תערי"ב ה"א פקב"ט. סד"מ ה'תש"ג ס"ע 131 ואילך.

== **ביאורים במאמרי רבינו** ==
המידה הנעלית ביותר ששישה בפשיטות, ולמטה מזה היא מידת הנבירה - היכולת להתאפק ולא להתפשט. ולמטה מזה מידת החסד - התפשטות.

כר **"המשכת הקו מסתתים באצילות"**
ראה במילואים

כח **"דכוונה בהמשכת הקו היא שהואר יהיה בהתלבשות .."**
פירוש 'התלבשות' הוא שההשפעה מתקבלת מצד כלי התחתון. ובדוגמת החילוק בין האות אור השמש בעולם - שהעולם לא קולט את האור מצידו, לבין השפעת רב לתלמיד - שהתלמיד עצמו משתכנע בכוונת הסביר.

ולפי זה צריך להבין, האם הכוונה היא שהקו הצטמצם ונעשה לפי ערך אצילות? שאם כן, אין כל חידוש בזה שנמשך בו, ואין צורך בפשיטות של ואחז מזהה את כולם. ואם הוא עדיין לא בערך, מדוע נמשך באצילות ולא בביי"ע?

וביאר העניין: הקו בעצם הוא למעלה מהתלבשות באצילות, בדוגמת חיות שהיא באין ערוך לגוף ולכן הגוף אינו כלי אליה והתלבשותה בו היא רק בכח המפליא לעשות. אמנם גם לאחר

שמתלבש והופך את הגוף לדבר חי - אדם, יש

(שבידיעתו ית' הוא מאיר בגילוי גם במקום החלל) ט, אבל בנוגע להעולמות (שנתהוו מהצמצום), פעל הצמצום שהואור (הבלי גבול) לא יורגש בעולמות^[22].

(22) ראה המשך תרס"ו ע' תקא. ובכ"מ.

== **ביאורים במאמרי רבינו** ==
גורם לכן שהסילוק מתבטל? ועל כן יבאר בסעיף הבא שענין זה בא מהפשיטות והעצמות שיכול לחבר הפכים.

טו **"בידיעתי ית' הוא מאיר בגילוי גם במקום החלל"**
רבינו מבאר כי למרות שאור הבלי גבול התעלם ונכלל במקורו ואינו **נוגש** בעולמות, בכל זאת **"בידיעתו יתבדך"**, הוא מאיר במקום החלל [בעולמות] **בגילוי**.

ויש להבאר הדברים. ובהקדים: אצילוי אין מושג של דבר הנמצא בעולם. כאשר דבר בעולם הוא לא נמצא. שכן כיצד ירואים דבר? הרי העניינים נמצאות במקום אחד והדבר נמצא במקום אחר? אלא ישנם קרני אור המתפשטות מהדבר עד לעין. אם כן כאשר הדבר מוכוס אין התפשטות של קרני אור מהדבר, והדבר איננו בשטח שבינו לעין.

או לדוגמא באדם, כאשר אומרים על דבר מסוים שהוא 'נמצא' באדם, הפירוש בכך שהוא נרגש בו. כמו למשל סבא שכלית שנמצאת במוח, דהיינו שהיא נרגשת ומודעת במוח, אבל במקום שאיננה נרגשת ו**מודעת**, כמו ברגל, היא איננה נמצאת שם.

(אפילו כלל שכלי כמו 2+4 אינו נמצא בכל מקום. כלל שכלי הוא רק 'צנח' ותקף בכל מקום אן הוא נמצא רק במקום שבנינים אותו בפועל. ואמנם כח השכל נמצא במוח גם כשלא משתמשים בו, אבל הוא רק במוח שהוא כלי אליו ולא ברגל).

לפי זה אפשר לטעון, שאור הבלי גבול, שאיננו מורגש בתחתון, נמצא רק למעלה מעולמות ולא בעולם.

ובאמת, זו הטענה של השיטה שסברה

ש"צמצום כפשוטו", כיון שטענו שרק אור הממלא נמצא בעולם, אבל אור הסוכב שאינו מורגש בעולם, אינו נמצא כאן.

ועל זה מבאר רבינו כאן (וראה בשער היחוד והאמונה פ"ז) ש"בידיעתו ית' הוא מאיר בגילוי גם במקום החלל" כי באור אין סוף אין שייך לומר הגבלת מקום.
מה ההסבר בכך? באיזה מובן הוא נמצא בתחתון אם איננו מודע ומורגש בו?

אלא יש שני אופנים בהימצאות עליון בתחתון: א. אור הגבול - הימצאותו היא גם מצד התחתון, בכך שהתחתון מרגיש ומקבל אותו. ב. אור הבלי גבול - הימצאותו בתחתון באה מצד האור (וכאילו שהעליון מכריח את התחתון לכן). וזה ענין כח הבלי גבול שלו - שאינו יקוץ ל'השתתפות' ו'הסכמת' התחתון, אלא יכול לפעול מצידו כל דבר.

ויש להביא משל גשמי לזה מאור השמש: השמש מאירה לעולם כולו מצידה, ולא בגלל שהעולם הסכים ועשה פעולה מיוחדת לשם כך. זאת בשונה למשל מלימוד של רב ותלמיד שהשפעת הרב תלויה בתלמיד שיסכים עם הסבא.

משל נוסף לזה הוא, מאדון שמצויה על עבר לעשות דבר מסוים: כאשר עבד ממלא את רצון האדון, הוא עושה זאת בקבלת עול בלי לרצות בעצמו, אלא מצד העליון, מפני שהואדון מחייב אותו מצידו, לעשות זאת. (ולכן נאמר "אמר מלכא עקר טורא" שהעבד עובד בכוונת על טבעיים - כוחותיו של המלך).

אמנם משלים אלו אינן דומים לנמשל לגמרי, כיוון שסוף סוף אור השמש מורגש בעולם, וכמו כן העבד צריך לדעת שהואדון מצוה, היינו שפעולת העליון צריכה לעבור דרך מציאות התחתון, כיון

ביאורים במאמרי רבינו

ועל־פי זה יש לבאר שג' הענינים שבהפסוק (אחה הוא הוייה לבדך, אתה עשית את השמים, ואחה מחיה את כולם) שמתחילים בתיבת אחה,

שאתה מורה על העצמות (כנ"ל סעיף ב), הם ג' אופנים בגילוי העצמות ולא רק כפי שנבאר בסעיף ב שהם ג' דרגות באור. אחה הוא הוייה לבדך, הוא גילוי האין-סוף והכלי גבול להעצמות, שהוא נמצא בכל מקום ושאין מציאות חוץ ממנו י" – אתה הוא הוייה לבדך²⁶ . נ. אתה עשית את השמים גר', הוא גילוי כח הגבול שבעצמות

^[26] דנוסף לזה שאין שיך שיהיה מציאות מכש (לא היה מקום לעצמות העולמות) – מכיון שקודם העצמות נגש בגילוי שהעצמות הוא בכל מקום, אין שיך שיהיה גם מציאות דאור (אף שהואור הוא גילוי הכאור

ביאורים במאמרי רבינו

(תפארת) - שילוב חסד וגבורה יחדיו. שכן מצד אחד, התנהיג היא בגלל מצבו מעורר הרחמים של **התחתון** (מי שאינו מסכן לא יקבל), ולכן הגבורה אינה מוגדרת לכן. ומצד שני, ההשפעה היא מפני התעוררות ההיגשות והרחמים של **העליון**, שמצב התחתון מעיד עלו.

בפשטות, כאשר מאיר רגש העליון אין מקום להרגשת מציאות ומצב התחתון, וכאשר מורגש מצב התחתון אין מקום לעליון. ואם כן, יכולתה של מידת הרחמים בשאת בקרבה תנועות הפוכות, עליון ותחתון, נובעת מכך שמקורה של מידת הרחמים (תפארת) היא מפשטות הנפש (תפארת הנעלם), אשר אינה מוגדרת לא כ'עליון' ולא כ'תחתון', ומצידה יכולים להתחבר שניהם יחדיו. שכן 'אדר' הוא דבר המפריד וסותר לגדר אחר, אולם כשאין גדר, אין מה שיסותרו ויפריד ביניהם, והם יכולים להתחבר יחדיו.

[וזהו שתפארת מלשון 'יופי': יופי בא מחיבור שני צבעים יחד. אם כל צבע לחוד אינו 'יפה' ממה בא היופי בחיבור - הרי פעמיים אפס שווה אפס? אלא היופי הוא מתפשטות, שאינה מוגדרת בצבע מסוים, ומצידה יכול להיות חיבור].

ועל דרך זה באולקות: האור שלפני העצמות הוא ההתפשטות והגילוי של אור אין-סוף ומצידו אין מקום לתחתון - עולמות. על ידי העצמות של העליון נעשה מקום לתחתון - עולמות. ואילו שרש הקו הוא מתפארת תעלם, שכולל ומחבר ההפכים, הגילוי והעצום, לכן האור שלפני

העצום יכול לבוא בגילוי בהעולמות שנותנו מהעצמות (ראה סה"ט תרס"ו עמ' תנ"ד ואיל').

יח **"ועל פי זה"**

בפשטות נראה שרק בחינת 'אתה הוא הוי'ה לבדך' היא גילוי העצמות. מה-שאינ-כן 'אתה עשית את השמים' ו'אתה מזהה את כולם' הם רק שני ענינים בקו. אבל על פי מה שנתבאר בקטע הקודם, ששרש הקו הוא מתפארת הנעלם, ששרשו הוא למעלה מהאור שלפני העצום, נמצא שכל הבחינות שבפסוק זה - גם שתי הענינים בקו - הם אופנים בגילוי העצמות.

יפ **"שהוא נמצא בכל מקום ושאין מציאות חוץ ממנו"**

ביאור הקשר בין ב' הענינים: גבול – היכן שמסתיים, מתחילה מציאות אחרת. אבל בלי גבול, כיון שהוא אין סוף, לא שייכת מציאות אחרת. ולכן לפני העצום לא היה מקום לעמידת העולמות.

כ **"אתה .. לבדך"** ובהקשר **רבינו 26** **"אין שיך שיהיה גם מציאות דאור .."**

בדרך כלל, הלשון "שכאיר ומתגלה בכל מקום" מתייחס להתפשטות שלו. אבל כאן הכוונה לגילוי של 'אתה', שהעצמות, המאור נמצא בכל מקום, ולכן גם האור כלול בעצמותו. [ובנוסף ישנה דריגה שלמעלה אפילו ממאור וביכלתה שלא להאיר כדלקמן].

וחזקות והיית לאיש, ה'תשכ"ח

(היכולת שלא להאירי²⁷) נא, ולמעלה יותר – הענין דמציאותו מעצמותו, כידוע שהתהוות היש (עשית את השמים גר') הוא רק בכח העצמות שמציאותו מעצמותו²⁸ כב. ואחה מחיה את כולם הוא גילוי הפשיטות דהעצמות שאינו מוגדר בהגדרים דגילוי והעלם ולכן הוא מחבר שניהם כאחד .

וזהו מ"ש ואתה מחיה את כולם, ואחה בתוס' וא"י, שמורה על הגילוי דעצמות אור אין-סוף שבכו האמצעי (ת"ת [תפארת]) שמחבר שני ההפכים דחסד וגבורה. וכידוע²⁹ בענין הגדול הגבור והנורא³⁰ שהם בג' הקיץ הג'ת, דמ"ש והנורא בתוס' וא"י הוא כי בת"ת ישנו הגילוי דעצמות אור אין-סוף שלמעלה מהתחלקות קוין (א-ל עלינו³¹), ועל-ידי זה הוא מחבר שני ההפכים דחו"ג. וזהו גם מהביאורים כזה שיעקב (ת"ת) הוא אותיות יבקע³², אז יבקע כשחר אורך³³,

^[28] אנה"ק סי"ב (קל, סעי"א ואיל'). ולהעיר מהמבואר בכ"מ, דזה שאת עשית גר' הוא בסמיכת לאחה הוא הוייה לבדך, הוא כי התנוות היש היא בכח העצמות (סה"ט תרפ"ו ע' לה. תרפ"ח ע' קעג. תרצ"ט ע' 231. תנדר).

^[29] לקו"ת ואחנתן ת, א-ב. סידור (עם דא"ה) שער הלולב רסב, א. שער התנוכה רעג, ד. סה"ט תרס"ח ע' נז ואיל' ושם (ע' נה) בנוגע להקו.

ביאורים במאמרי רבינו

(ולפי זה, הרי הכונה ב'לבדך' איננו על ג' הענינים - 'אתה', 'הוא' ו'הי'ה' - אלא על 'אתה' בלבד, כי 'הוא' ו'הי'ה', שהם שתי בחינות באור, כלולים במקור ואינם דבר אחר).

כא **"גילוי האין-סוף דהעצמות .. גילוי כח הגבול שבעצמות (היכולת שלא להאיר)"** בעין-חיים מדבר על האור - "היה האור מנלא את החלל ולא היה מקום לעמידת העולמות". אבל כאן, לא מדובר על המצב בפועל - אם מתפשט או לא, אלא 'עליו'. היינו, שג' האופנים בגילוי העצמות אינם רק שלושה צורות התגלות, אלא שלושה ענינים ב:

- א. כח ההתפשטות של האין-סוף הוא על דרך "חכמת אדם תאיר פניו" שגולתו הנפשית של החכם חזקה כל כך עד שחודרת ומתפשטת ומאירה אפילו את פניו הגשמיים - שהגילוי אינו עניין בפני עצמו אלא רק תוצאה של חזק גדולתו. והגילוי שלו שולל מקום של זולת, שכולם מתבטלים מפניו.
- א. כח ההתפשטות של האין-סוף הוא על דרך "חכמת אדם תאיר פניו" שגולתו הנפשית של החכם חזקה כל כך עד שחודרת ומתפשטת ומאירה אפילו את פניו הגשמיים - שהגילוי אינו עניין בפני עצמו אלא רק תוצאה של חזק גדולתו. והגילוי שלו שולל מקום של זולת, שכולם מתבטלים מפניו.
- ג. דרגה שלישית ונעלית יותר שאינה מוגדרת בשום הגדרה. זוהי פשיטות - תפארת הנעלם, שאינה רק חיבור של גילוי והעלם, אלא חיבור של שתי תנועות הפכיות בעצמותו. בדרגה זו, אמנם אין שום עניין בהתגלות, אבל לאיך אינו מוגדר בהגדרה 'שלא יעשה מה שאין בו עניין', אלא יכול גם להאיר בחיצוניות.

יג

^[30] עקב י, יז. נחמ"ט, לב. תפלת העמידה בתחלתה.

^[31] שבתפלת העמידה בא בהמשך ל"והנורא".

^[32] בלקו"ת צו (ח, סעי"ד) מציינ לע"ז שלי"א ספ"א, ולפנינו הוא בשני לב (שער האות המיוחד). וראה ע"ז שער הכללים פ"א [ושם הובא הפסוק דלהלן]. וזהו הקיע (לח"צ קד, א) קעז, ב.

^[33] ישיעי נח, ת. וראה חו"ג קד, א: יעקב אמר אז יבקע כשחר אורך.